

1.03 Kratki znanstveni prispevek

UDK 325.83(497.7)"1878/18

Prejeto: 19. 1. 2009

Franc Rozman

red. prof. dr., Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Koroška 160, SI-2000 Maribor
e-pošta: franc.rozman@uni-mb.si

Nekaj dopolnil k biografiji Miroslava Hubmajerja

IZVLEČEK

Prispevek obravnava udeležbo ljubljanskega stavca Miroslava Hubmajerja v vstaji v Kresni v Pirinski Makedoniji 1878/79. Že prej je bil udeleženeec vstaje v Bosni in Hercegovini 1875/78. Članek tudi dopolnjuje dosedanje poznavanje njegovega kasnejšega življenja.

KLJUČNE BESEDE

Miroslav Hubmajer, vstaja v Kresni 1878/79, bolgarsko-slovenski odnosi, makedonsko-slovenski odnosi, narodna gibanja na Balkanu

ABSTRACT

SOME SUPPLEMENTS TO THE BIOGRAPHY OF MIROSLAV HUBMAJER

The contribution deals with the participation of Miroslav Hubmajer, typographer from Ljubljana in a rebellion in Kresna in Pirinska Macedonia in 1878/79. Earlier he was participant in the rebellion in Bosnia and Herzegovina in 1875/78. The article also complements the so far existing knowledge on his life.

KEY WORDS

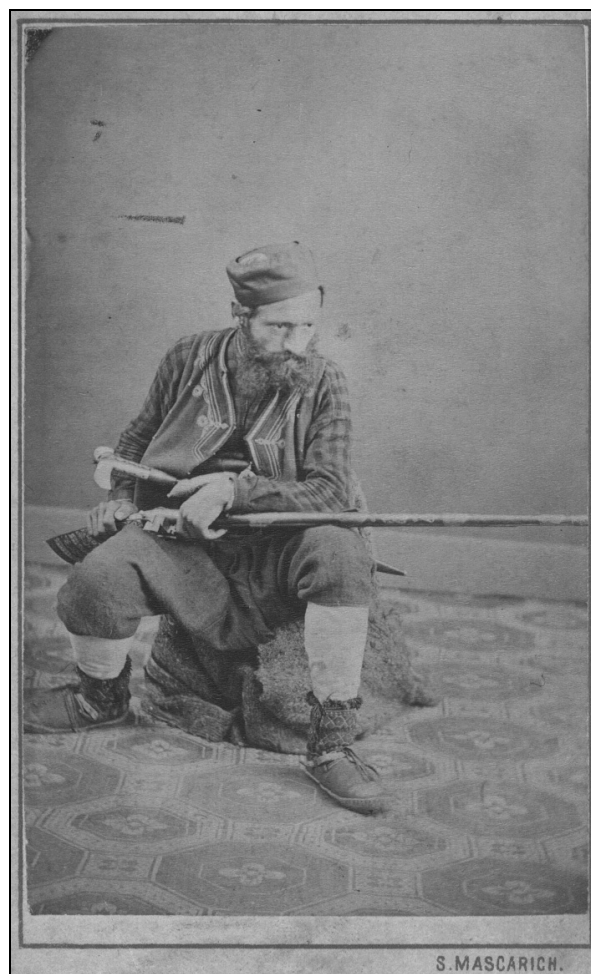
Miroslav Hubmajer, 1878/79 rebellion in Kresna, Bulgarian-Slovene relations, Macedonian-Slovene relations, national movements in the Balkans

V dosednji strokovni literaturi se je ljubljanski stavec Friedrich (Miroslav) Hubmajer (tudi Hubmajer) omenjal predvsem kot eden pomembnih udeležencev s slovenske strani vstaje v Bosni 1875, ter kot član in nekaj časa predsednik ljubljanskega izobraževalnega društva tiskarjev, pa odbornik delavskega izobraževalnega društva. O njegovem delovanju je najbolj podrobno pisal v svoji doktorski disertaciji Petko Luković,¹ manj pa je poznano njegovo delovanje v Pirinski Makedoniji v kresnenski vstaji. Kresnenska vstaja okoli vasi Kresna v Pirinski Makedoniji se je začela 5. oktobra 1878 zaradi nezadovoljstva prebivalstva, ki je bilo z določbo berlinskega kongresa dodeljeno Vzhodni Rumeliji. Uprlo se je okrog tisoč, po nekaterih podatkih tudi več tisoč tamkajšnjih Bolgarov in Makedoncev, ki so bili že prostovoljci v rusko-turški vojni 1876–1877. Upor so Turki do konca aprila 1879 zadušili, tudi zato, ker je prišlo do razhajanja med bolgarskimi in makedonskimi člani "blagotvornega komiteja", ki je vstajo vodil.²

V ljubljanskem delavskoizobraževalnem društvu je dokaj pomembno vlogo igral tudi Miroslavov brat Karel, vendar pa v dosednji literaturi ni bilo povsem jasno omenjeno, če sta bila brata ali ne. V krstni knjigi fare sv. Petra v Ljubljani pa najdemo podatke, da sta to v resnici bila. Vpis v knjigi nam pove, da se je Friedrich ali Miroslav Hubmajer rodil 3. januarja 1851 ob pol štirih zjutraj doma v Florijanskih cestah 97 krojaškemu mojstru Friedrichu in materi Regini, rojeni Forstner. Mlajši brat Karel Janez pa prav tam 1. novembra 1856 ob šestih zjutraj. Omenim naj, da je bil krstni boter slednjega znani ljubljanski knjigar in založnik Janez Giontini.³

V bosansko-hercegovski upor se je Miroslav Hubmajer kot avstrijski artilerijski podoficir hitro uveljavil in je bil celo izvoljen za načelnika vseh vstajniških čet. Vendar je ta položaj moral kmalu prepustiti Petru Mrkonjiću alias Petru Karadjordjeviću. Del srbske historiografije ga je kasneje obtožil, da je bil agent Avstro-Ogrske in da je zato dobil veliko denarja. Luković je to kasneje po moje prepričljivo zavrnil.⁴ Vsekakor pa je Hubmajer po porazu vstajnikov pri Bosanski Kostajnici 20. januarja 1876, pri katerem je bil sokriv tudi on, odšel iz Bosne in vstopil v prostovoljski odred ibarskega področja, ki mu je poveljeval arhimandrit Nikifor Dučić (1832–1900) in ta ga je po nalogu ministra za vojsko Tihomirja Nikolića (1832–1886) imenoval za poveljnika babin-ske čete.⁵

V času njegovega sodelovanja v bosansko-hercegovski upor so časniki v Ljubljani precej poročali o njem, ne le slovenski, pač pa tudi *Laibacher Zeitung*. Novice o njem so se potem spet pojavile v začetku decembra 1878, ko se je vrnil iz Chura v Švici v Ljubljano ter se zaposlil v Narodni tiskarni. V začetku decembra pa je to "službo odpovedal in odšel v boj na jug v Macedonijo k bolgarskim vstašem, ki so ga klicali. Danes je morda že doli."⁶ Poročilo je Slovenski narod čez dva dni dopolnil in dodal, da mu je poziv poslal bolgarski odbor za vzdrževanje makedonskega vstanka v Sredecu (Sofija) in da je telegrafsko sporočil, "da je v nedeljo 8. decembra 1878 prispel v Beograd, kljub težavam, ki

Miroslav Hubmajer v času bosansko-hercegovega upora. Na zadnji strani fotografije piše: "Drijeno. Hercegovina. 1875–1898. Miroslav Hubmajer, vodja ustašev v Hercegovini, Bosni i Makedoniji, bivši srpski oficir" (ZAL, LJU 310, šk. 2, mapa 9).

¹ Luković, *Stališče Slovencev*, zlasti na str. 154–169, 184–200 in 219–223; gl. tudi Fischer, *Čas vesolniga*, str. 93–95, 184, 282–287; Prijatelj, *Slovenska kulturnopolitična*, V/1, str. 400–402 in V/2 na več mestih, še posebej str. 627–630.

² VE, 2. izd., zv. 4. Beograd 1972, str. 702–703; Kacarov, Kepov, *Dokumenti*, str. 124–125, 172–174.

³ NSAL, Krstna knjiga fare sv. Petra.

⁴ Luković, str. 199–203.

⁵ General Tihomir Nikolić (1832–1886) je bil minister vojske v prvi vladi Stevče Mihajlovića od 1. 9. 1875 do 17. 11.

1876. Gl. tudi Karanović: Četovanje, str. 44–45.

⁶ *Slovenski narod*, št. 283, 8. 12. 1878; tudi *Laibacher Tagblatt*, št. 283, 9. 12. 1878; Prijatelj (*Slovenska kulturnopolitična*, V/1, str. 402) navaja, naj bi Hubmajerju makedonski revolucionarni komite poslal 200 goldinarjev potnine.

so mu jih povzročali ogrski policisti.⁷ V drugi polovici januarja 1897 je Slovenskemu narodu poslal tri pisma in dva dopisa iz Bolgarije. Po teh pismih se ni več oglašil ali pa časniki njegovih sporočil ni več objavljali, saj tedanja avstro-ogrška politika ni bila naklonjena neizpolnjevanju berlinskega kongresa. Značilno je, da *Laibacher Zeitung* zdaj o Hubmajerju sploh ni več pisala, pač pa nekaj *Laibacher Tagblatt*.

Prvi dopis je Hubmajer poslal iz Vidina, kamor je prišel iz Beograda in v katerem med drugim pravi, da so ga "tukaj sprejele najodličnejše osebe bolgarske družbe, a ker je od vladne strani zabranjeno pospeševati macedonski vstaneč, moram "incognito" do meje potovati. Tukaj bodem ostal dva dneva, da se z nekaterimi vplivnimi osebami o marsičem dogovorim, potem pa odidem skozi Lompalanko (danes Lom), Sredec (Sofija) in Džumo (danes Blagoevgrad) v macedonska brda, da tam povzdignem zastavo osvobojenja. Začudil sem se, kako zaupanje imajo tukajšnji odlični možje do mene – to mi bode dalo pa tudi moč, vsem prirodnim in umetnim zaprekam vključ vzdržati in svetu pokazati, kaj junastvo za idejo navdušenega moža velja. Zagotavljam vam, da navdušenost in odločno delovanje, katero sem tu opazil, obeta najboljši uspeh. Bolgarska mora biti jedina, mora biti svobodna! To je geslo vsakega rodoljuba ... Bodite prepričani, da se štejem med najsrečnejše ljudi, ker mi je mogoče pomagati svojim slovanskim bratom v borbi za najsvetejše, za svobodo, mogoče mi je ponesti žar svobode v zabalkanske pokrajine, kjer prebiva nam soroden, dober, krotak in deloven narod, mogoče mi je podati drugim bratom dokaz živega dejanskega čutja vzajemnosti slovanske!"⁸

Naslednji dopis je Hubmajer pisal na Novega leta dan 1879 in kot je zapisalo uredništvo, je pismo romalo najprej v Carigrad z žigom 6. januarja, 10. januarja je bilo v Zadru, 13. v Budimpešti in od tam so ga poslali v Ljubljano šele 20. januarja. Hubmajer je pisal, da je po štiridnevem potovanju iz Vidina preko Loma in Stare planine na Silvestrovo 1878 prišel v Sofijo. Opisuje predvsem pot in pravi, da "se na vsakem koraku vidi nepopisljivo zanemarjanje in tužno opustošenje in pot, da se bog usmili. Namesto v Tartarus poslal bi grešnike tukaj sem, da se za pokoro vozijo po tej blatni puščavi. Zobje drhte, kosti se tresejo, ko da bi hotele iz kože skočiti, vse skače in se valja sem in tja po vozu in to od ranega jutra do poznega večera." ... "Hiša (kočica) iz kolov zbita in z blatom zamazana, majhna, nizka, da nij mogoče ravno stati v njej, od vseh strani vetrom odprta." ... "O postelji, mizi ali kadem stolcu pa nij sledu, samo ob steni široka klop (priča) in na njej

storje (asure), to je jedina hišna oprava."⁹ Naslednji dan je šel v Berkovico in nato z volovsko vprego čez Staro planino proti Sofiji. Navdušen pa je bil nad Sofijo. ... "Na večer ob 5. uri prišli smo pred Sofijo. Od turškega groblja, mimo katerega pelje cesta, zagledal sem pred seboj divno v žaru zahajajočega sonca veliko prostorno mesto z mnogimi minareti, stolpiči in kupolami. Zagotavljam vam, da sem se iznenadil divnosti pogleda. To ne sliči nobenemu sto in sto evropskih mest, katere sem na svojem potovanju videl. Je to nekaj neopisljivega. Iznenadila me je pa tudi pri vhodu strašna nesnažnost, podrtija, nerednosti in ne vem, katerih imen bi se še poslužil, da označim čudno zmes blata, kolov, papirja in drugih enakih snovi, iz katerih to mesto obstoji. Živa slika turškega propadanja in dokaz, kako nevredno je, da je Evropa trpela in še hoče trpeti to vsaki kulturi nepristopno, za vse vzvišeno nesposobno drhal, da vlada nad tako krasnimi kraji, katerih pravi lastniki so Slovani, ki se vselej in povsod odlikujejo s svojim bistrim umom."¹⁰

Naslednje pismo je Hubmajer poslal iz Radomirja 21. decembra 1878, ko je bil že na poti iz Sofije proti Kjustendilu. O uporabi ne govori, zanimivi so njegovi vtisi etnološke narave. Med drugim pravi takole: "Narod, ki tukaj prebiva, poln je prirodne inteligence, kar dokazujejo okusno izvedeni izdelki njegovi, obleke ne kupi si noben kmet, vse si sami doma napravijo. Ženska obleka starodavne oblike mi je najbolj dopadala, ker je v resnici lepa, z živimi barvami opletene olišpke so v čistem slovanskem slogu izvedene. Res je, da v kaščah (hišah) ni mnogo najti: skrinja, kotel, ped visoka miza (sofra), nekoliko nizkih stolčkov in preprog v boljših hišah, to je vse za olajšanje življenja. Postelje v našem evropskem pomenu se ne najde tukaj. Za noč se namesti na tleh preproga, z drugo se človek odene in postelja je gotova. Po vsem tem se pa ne sme soditi, da narod ne ve kako živeti, on dobro ve namestiti si prijetni stan z vsemi potrebnimi stvarmi, toda doslej tega ni smel narediti, kajti, da si je napravil visoke sobe, v katerih bi bilo mogoče ravnoglavno stati, v katerih se ne bi kadilo in v katerih bi videli drug drugega: sedeli bi Turki pri njem in ne bi mu bila hiša nikdar prazna te skote. Zaradi tega napravil si je tukajšnji kmet namesto hiše koš, nizek, zakajen, brez okna, da je skoraj svinjak našega slovenskega kmeta dobra hiša proti njemu."¹¹

Na božični dan se je oglašil iz Kjustendila, kjer je bival tudi predstavnik centralnega vsajniškega odbora metropolit Nataniel Ohridski in Hubmajer je tudi že odšel v hribe, "da tam uredi čete in odeljenja. Spremljajo me tukajšnji bolgarski in mace-

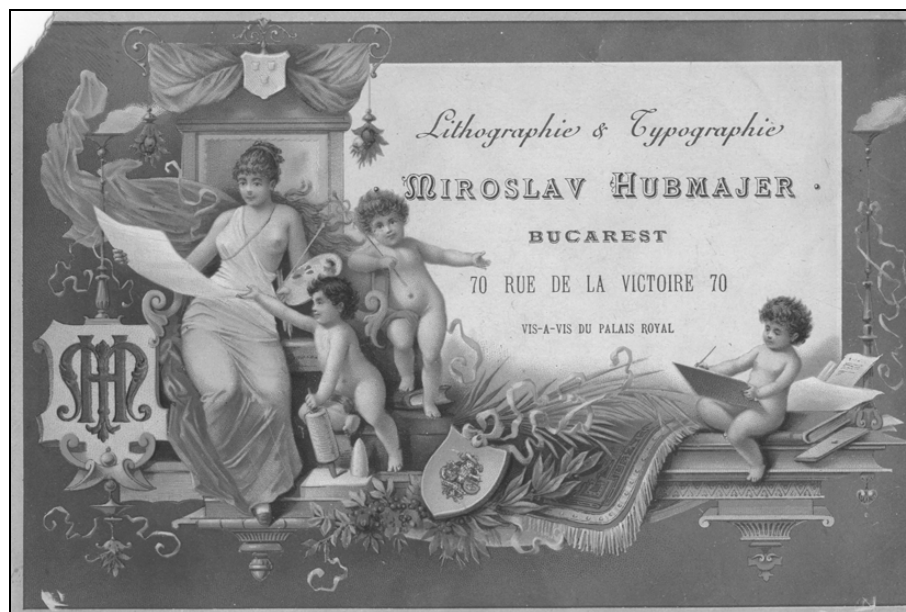
⁷ *Slovenski narod*, št. 284, 16. 12. 1878.

⁸ *Slovenski narod*, št. 291, 18. 1. 1878; *Novice*, št. 51, 18. 12. 1878.

⁹ *Slovenski narod*, št. 18, 23. 1. 1879.

¹⁰ Prav tam.

¹¹ *Slovenski narod*, št. 25, 31. 1. 1879.

Reklama za Hubmajerjevo litografijo v Bukarešti (ZAL, LJU 310, šk. 1, mapa 1).

donski starešine.¹² Omenja dva Makedonca: popa Buha in vojvodo Dmitarja. "Še več drugih četovodij in konjenikov imam okoli sebe tako, da nas je vseh 20 mož." Hvali gostoljubnost in dobroto prebivalstva. "Vse nam store, kar ji je mogoče, da nam poslužijo in v kašči, katera izgleda siromašno, ručamo, da je veselje: surovo kislo zelje, kozjega sira, mladega česna, na ražnju pečena kokoš, slanine in dobrega kruha je obilo. Malo rakije in tudi rujnega vinca poln vrč se najde, pa se je, pije, razgovarja in poje."¹³

Zadnje Hubmajerjevo pismo je datirano s 3. januarjem 1879. Pisal ga je iz Bosilegrada v današnji Srbiji, kjer je bil glavni stan makedonske vstaje. Pravi, da kraj leži med Kjustendilom in Vranjem, Babina poljana in Crni vrh (Vitoša) sta zibelka vstaje. Piše, da se je že naučil bolgarskega jezika: "Prvi razgovori so mi bili malo težki, a zdaj se razumemo popolnoma. Bolgarski jezik, zlasti kakor ga govore v Makedoniji, je slovenskemu mnogo podobnejši kakor srbsko-hrvatski. Nahajam tu staro-slovanske izraze, katere tudi mi Slovenci rabimo, katere so pa Hrvati in Srbi s turškimi ali drugimi besedami nadomestili."¹⁴ V isti številki je Slovenski narod povzel še pismo "necega družega vstaša", v katerem med drugim piše, "da vojvoda Miroslav Hubmajer, Kranjec, poznat iz vstankov v Bosni in Hercegovini, ima okoli 800 do 1000 mož in prodira z vojvodo Sretkovičem,¹⁵ Srbom, proti Egri Palanki" (danes Kriva Palanka).

Mimogrede naj omenim, da je čez dober mesec

Slovenski narod skoraj v celoti objavil osnutek bolgarske ustave, ki jo je knez Aleksander Dondukov-Korsakov predložil skupščini bolgarske kneževine, ki se je zbrala 22. februarja 1879 v stari prestolnici Trnovo na svojem prvem zasedanju in je ta osnutek ustave po burnih razpravah sprejela 29. aprila 1879. Ustava je potem ostala v veljavi vse do 1947. Ta prevod samo potrjuje veliko zanimanje za dogodke na Balkanu in je bil to že drugi prevod pomembnega dokumenta, ki se sicer ni neposredno dotikal slovenske zgodovine, po prvem, to je prevodu celotnega teksta pogodbe berlinskega kongresa.

Nekaj zabeležb o Hubmajerjevem delovanju v Makedoniji sta zabeležila tudi lista Slovenec in Bleiweisove Novice. Slovenec je bil prvi, ki je poročal, da je Hubmajer z generalom Černjajevim in da mu je "izdaten pomočnik."¹⁶ Podobno so pisale Novice, po katerih naj bi bil Hubmajer pomočnik generala Černjajeva. "Čete ustajnikov se množe, Turčija ne bo še imela miru, dokler vsi podjarmljeni njeni narodi ne bodo prišli do tistih človekovih pravic, katere so do-

¹² Prav tam; tudi *Slovenec*, št. 12, 1. 2. 1879.

¹³ Prav tam.

¹⁴ Prav tam.

¹⁵ Morda gre za generala Mihaila Srečkoviča (1843–1920), ki je bil od 1878 do 1882 komandant artilerijskega polka.

¹⁶ Nekaj o teh pismih je povzel tudi *Slovenec*, št. 12, 1. 2. 1879; Ruski general Mihail Grigorjevič Černjajev (1828–1898) je bil vnet panslavist, maja 1876 je postal celo srbski državljani in srbski general in je v srbsko-turški vojni vodil moravsko-timoško armado in se po njenem porazu na Džunis pri Aleksincu konec oktobra 1876 skupaj z ruskimi prostovoljci vrnil v Rusijo. Kot navaja Duško Kovačević v svoji monografiji Srbija i Rusija 1787–1889, je bil Černjajev eden redkih Rusov, ki so nasprotovali politiki svoje vlade, ki je protežirala Bolgare na račun Srbije ob San Stefanskem mirovnem sporazumu (str. 29) in da je bil Černjajev že od prve polovice 1879 spet v Srbiji (str. 80). Sodeč po pismu srbskega poslanika na Dunaju Filipa Hristića, da je v začetku februarja 1879 Černjajev novačil srbske oficirje za drugo vstajo v Makedoniji, je utegnil biti s tem seznanjen in morda celo povabljen tudi Hubmajer (str. 91).

Hubmajer z ženo v Sarajevu leta 1899 (ZAL, LJU 310, šk. 2, mapa 13).

segli zdaj že Bolgari, Bošnjaki in Hercegovci."¹⁷ Konec marca 1879 je Slovenski narod po zagrebški Kroatische Post prinesel vest, da je Hubmajer z okoli 4.000 možmi prestopil mejo pri Egrionu in zanetil upor v vaseh Povodje, Stara Palanka, Grašin, Gimeni, Biljana, Vignica in Salenica,¹⁸ Novice pa še, "da so se ruske čete umaknile iz Bolgarije, angleško brodovje pa odplulo izpred Carigrada." Kmalu nato je bilo konec kresnenske vstaje, razšla se je tudi Hubmajerjeva enota.¹⁹ Nekaj več je o tem zapisal Slovenec, ki je dobil pismo od Hubmajerja, vendar ga ni objavil, pač pa le citiral glavnino pisma. V tem poročilu pravi, "da je Rusija strogo zapovedala da se morajo okoli Bosilegrada zbrane vstajniške čete raziti. Hubmajer sam, kot glavar njihov, moral je to zapoved izvršiti in je res 20. marca 1879 odpotoval skozi Kjustendil v Sredec (Sofijo), kjer ga je namestnik kneza Dondukova-Korsakova general Domontović jako prijazno sprejel ter mu povedal vzroke, zakaj je morala Rusija tako ravnati. Po posredovanju episkopa Natanijela Ohridskega, bivšega predsednika ustaškega odbora, vstopil bode Hubmajer sedaj bržkone v bolgarsko armado ali pa v rumelijsko milico za artilerijskega oficirja."²⁰ To možnost je Slovenec takole komentiral: "... če je bil pa povabljen stopiti v bolgarsko armado, potem se reši uganka tako, da misli Bolgarija sama oficijelno vojsko pričeti s Turčijo, kar bi bilo pač pametneje nego uboge vstaše v stradanje in smrt goniti, z dobro preskrbljeno armado pa čakati in gledati, kaj bodo oni revčki naredili."²¹ To se seveda ni zgodilo in Slovenec je konec julija 1879 že poročal, da se je Hubmajer vrnil v Ljubljano.²²

¹⁷ Novice, št. 8, 19. 2. 1879, str. 66.

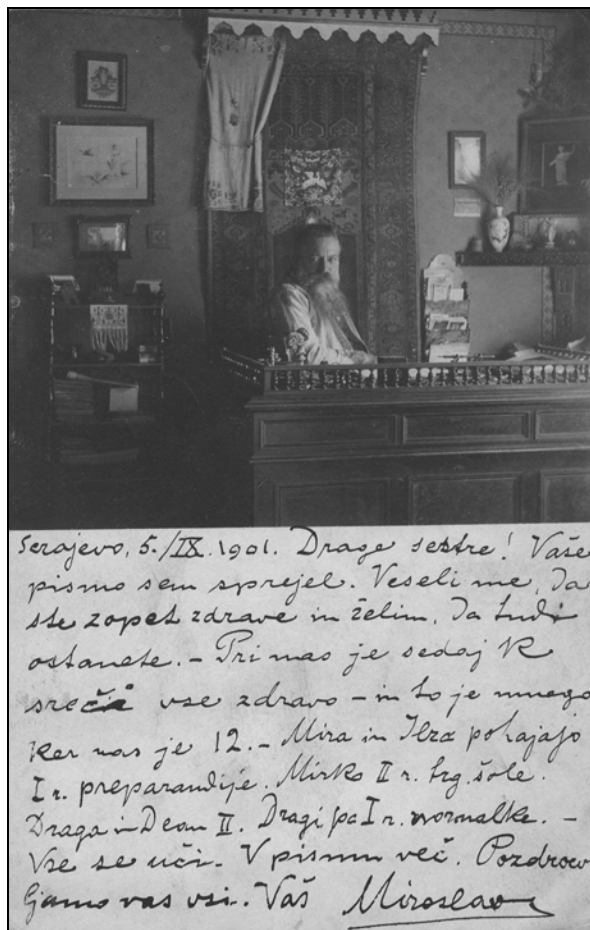
¹⁸ Slovenski narod, št. 68, 23. 3. 1879; tudi *Laibacher Tagblatt*, št. 67, 22. 3. 1879.

¹⁹ Novice, št. 13, 26. 3. 1879, str. 104.

²⁰ Slovenec, št. 40, 10. 4. 1879.

²¹ Slovenec, št. 41, 12. 4. 1879.

²² Slovenec, št. 82, 2. 7. 1879.

Hubmajer leta 1901 na dopisnici, ki jo piše sestri Rezi v Ljubljano in s katero ji na kratko sporoča novice o svojih otrocih (ZAL, LJU 310, šk. 2, mapa 11).

Hubmajer se za stalno ni več vrnil domov. Ob smrti 1910 je Slovenski narod objavil daljši nekrolog z nekaj dopolnili, ki doslej niso bila upoštevana.²³ V tem članku piše, da je v bolgarsko-srbski vojni 1885 postal artilerijski major v srbski vojski, ki ji je takrat poveljeval ruski general Černjajev. Po srbskem porazu ga je srbska vojska odpustila in za nekaj časa naj bi se vrnil v Ljubljano, potem pa je bil v Rimu, Neaplju, Atenah, Carigradu, Odesi, še drugje v Rusiji in v Bukarešti, kjer je ustanovil litografijo. Ta je kmalu propadla in Hubmajer je spet odšel v Beograd ter dobil službo pri mestu in se kot vdovec poročil s hčerjo sarajevskega lekarnarja Herciga in se nato 1896 preselil v Sarajevo, kjer je dobil službo v tamkajšnjem deželnem muzeju in postal tudi svetovalec za balkanska vprašanja avstrijske vlade. Posebej naj bi ga upošteval dolgoletni avstroogrski skupni finančni minister in s tem šef uprave v Bosni in Hercegovini Benjámín Kállay, ki je med drugim tudi ustanovil deželni muzej v Sarajevu. Iz Sarajeva

²³ Slovenski narod, št. 51, 4. 3. 1910.

je večkrat prišel v Ljubljano, kjer sta živeli dve njegovi sestri, dva brata pa sta bila v času njegove smrti v tujini. Umrli je zaradi odpovedi srca in zapustil ženo in deset otrok.²⁴

Marsikaj iz njegovega življenja je še nejasno. Recimo to, kaj je počenjal do prihoda v Romunijo v mestih, ki so omenjena zgoraj. V člankih za časa njegovega življenja in ob smrti ni nič omenjeno, da je bil v Bukarešti v stikih z bosanskim socialistom Vaso Pelagićem in skupaj njim podpisal spomenico o balkanski federaciji in jo po vsej verjetnosti tudi natisnil v svoji litografiji. V Beogradu je bil 1895 urednik nemško pisanega lista Belgrader Zeitung, ki naj bi izhajal le tisto leto. Še nekaj dodatnih informacij je spet objavil Slovenski narod, ko je povzel zapis Pera Uzelca iz splitskega Našega jedinstva. Uzelac je zapisal, da se je Hubmajer bojeval v srbsko-turški vojni 1876–1877 pod poveljstvom vojvode Maše Vrbice v črnogorski jataganski legiji. Sodeloval naj bi tudi v bitki za Šipko. Po Uzelčevih podatkih naj bi Hubmajer prišel v Bukarešto z ženo in dvema otrokoma. Uzelac tudi piše, da je bil Hubmajer zaradi sodelovanja s Petrom Mrkonjićem sumljiv knezu Milanu Obrenoviću in so ga začeli imeti za agenta Avstrije, kar ga je zelo bolelo.²⁵ V nekrologu v Slovenskem narodu je omenjeno še, da je Hubmajerju črnogorski knez Nikola zaradi udeležbe v bojih okrog Trebinja v hercegovskem uporuh podaril revolver. Ljubljanski policijski svetnik Ludvik Perona naj bi ga tudi posvaril in mu 1879 poslal listič z besedami "Fric, izgini!" in po tem opozorilu se je Hubmajer odpravil v Bolgarijo.²⁶

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana.
Krstna knjiga fare sv. Petra.
ZAL – Zgodovinski arhiv Ljubljana.
LJU 310, Hubmajer Miroslav.

ČASOPISNI VIRI

Laibacher Tagblatt, 1878, 1879.
Novice, 1878, 1879.
Slovenec, 1879.
Slovenski narod, 1878, 1879, 1910.

LITERATURA

- Fischer, Jasna: *Čas vesolniga socialnega punta se bliža: socialna in politična zgodovina delavskega gibanja v Ljubljani od začetkov do leta 1889*. Ljubljana 1983.
- Kacarov, G. in Kepov, I.: *Dokumenti po kresnensko vstajnite od 1878. B'lgarski patriarh Kiril. Sprotivata srešu Berlinski dogovor i kresnenskp vstajnite*. Sofija 1955.
- Karanović, Milan: *Četovanje vojvode Petra Mrkonjića – kralja Petra – po Bosanskoj krajini 1875–76 po pričanju njegovog četnika posilnog*. Sarajevo 1921.
- Kovačević, Duško: *Srbija i Rusija 1878–1889: od Berlinskog kongresa do abdikacije kralja Milana*. Beograd 2003.
- Luković, Petko: *Stališče Slovencev do vstaje v Hercegovini in do bosansko-hercegovaškega vprašanja v letih 1875–1878*, Ljubljana 1977.
- Prijatelj, Ivan: *Slovenska kulturnopolitična in slovenska zgodovina 1848–1895*. Ljubljana 1955–1985.
- Vojna enciklopedija (VE). Beograd 1970–1976, 2. izd.

ZUSAMMENFASSUNG

Einige Ergänzungen zur Biographie Miroslav Hubmajers

Miroslav Hubmajer, Drucksetzer in Ljubljana (Laibach), war aller Wahrscheinlichkeit nach der einzige Slowene, der am bulgarisch-makedonischen Aufstand in Kresna in Bulgarisch-Makedonien 1878/79, ebenso am Aufstand in Bosnien und in der Herzegowina 1875/78 teilgenommen hat, wobei er im Letzteren mindestens einige Zeitlang eine bedeutende Rolle innehatte. Am Ende des Aufstandes in Kresna begab er sich nach Rumänien, weilte einige Zeit in Italien, dann in Serbien, wo er kurze Zeit eine deutsche Zeitung redigierte, in der Belgrader Stadtverwaltung arbeitete und sich zuletzt nach der Heirat einer Frau aus Sarajewo in Sarajewo niederließ, wo er auch starb. Seit dem Kresna-Aufstand wählte er also Ljubljana nie mehr zu seinem ständigen Wohnort.

²⁴ Prav tam.

²⁵ *Slovenski narod*, št. 65, 22. 3. 1910.

²⁶ *Slovenski narod*, št. 51, 4. 3. 1910; gl. tudi zapuščino v ZAL, LJU 310, Hubmajer Miroslav, t. e. 1, a. e. 1.